

Kriteriji odabira audio - video snimaka u nastavi glazbe

Gjokaj, Mihaela

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:692161>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)



SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

MIHAELA GJOKAJ

KRITERIJI ODABIRA AUDIO-VIDEO

SNIMAKA U NASTAVI GLAZBE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

izv. prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

Osijek, 2018.

Sadržaj:

1. UVOD.....	3
2. ULOGA, OPSEG I VAŽNOST GLAZBENIH PRIMJERA U NASTAVI GLAZBENE KULTURE I GLAZBENE UMJETNOSTI.....	4
2.1. SLUŠANJE GLAZBE NA NASTAVI GLAZBENE KULTURE I GLAZBENE UMJETNOSTI.....	6
2.2. UČENJE GLAZBENO-TEORIJSKIH SADRŽAJA.....	7
2.3. PJEVANJE U NASTAVI GLAZBE.....	8
3. KRITERIJI ODABIRA GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA.....	10
3.1. REPREZENTATIVNOST SKLADBE.....	11
3.2. ESTETIKA SKLADBE.....	12
3.2.1. <i>Vizualna estetika</i>	13
3.2.2. <i>Auditivna estetika</i>	14
3.3. KVALITETA GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA.....	15
3.3.1. <i>Kvaliteta skladbe</i>	16
3.3.2. <i>Kvaliteta snimke</i>	17
3.3.3. <i>Kvaliteta izvedbe</i>	18
3.4. POPULARNOST GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA.....	19
4. ZAKLJUČAK.....	23
5. SAŽETAK.....	25
6. SUMMARY	26
7. LITERATURA.....	27

1. UVOD

Slušanje glazbe označava iznimno važan aspekt pri kreiranju nastave glazbene kulture i glazbene umjetnosti. Ono obuhvaća cijelo područje nastave glazbe. Problematika organizacije slušanja glazbe ne veže se samo uz aktivno slušanje glazbe na nastavi, već ona seže daleko dublje u područje same pripreme audio i video materijala kao i postojanja tehničkih preduvjeta kako bi učenici na nastavi doživjeli što kvalitetnije, sadržajnije i bogatije iskustvo te se upoznali s najznačajnijim djelima glazbene literature.

Tema ovog rada su kriteriji odabira audio-video snimaka u nastavi glazbe i primarno se veže uz slušanje glazbe tijekom glazbenog odgojno-obrazovnog procesa. Svrha rada je iznijeti važne aspekte i odrednice iz područja slušanja glazbe na nastavi te ukazati na važnost izgradnje i praktične didaktičke primjene sustava vrednovanja i specifičnih kriterija koji čine pojedinu izvedbu i snimku dobrim odabirom za rad u nastavi. Ovakav pregled karakterističnih glazbenih elemenata i načela svakako može biti od praktične pomoći sadašnjim i budućim glazbenim pedagogima i učiteljima.

Rad se sastoji od poglavlja koja opisuju ulogu, opseg i važnost glazbenih primjera u nastavi Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti, te objašnjava popis kriterija odabira skladbi koji obuhvaća reprezentativnost, vizualnu i auditivnu estetiku skladbe i snimaka, kvalitetu skladbe, kvalitetu izvedbe, kvalitetu snimaka te samu popularnost glazbenog djela.

2. ULOGA, OPSEG I VAŽNOST GLAZBENIH PRIMJERA U NASTAVI GLAZBENE KULTURE I GLAZBENE UMJETNOSTI

Svaka škola prema svome institucijskom određenju i društvenoj ulozi pored stjecanja trajnih, primjenjivih znanja i vještina ima za cilj i sudjelovati u oblikovanju kulturnog identiteta učenika te ga uvesti u glazbenu kulturu, osnovne glazbene odrednice, te usvojiti vrijednosna mjerila za estetsko procjenjivanje glazbe (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006). Nastavni predmeti koji takve ciljeve praktično realiziraju su *glazbena kultura* u osnovnoj općeobrazovnoj školi i *glazbena umjetnost* u srednjim školama. Uloga glazbe u nastavi je vrlo važna i iz razloga što je umjetničko djelo njezina primarna građa te zbog toga što je njezin osnovni zadatak i cilj slušanje i analiziranje glazbenih djela (Vidulin, Martinović, 2015).

Rojko (2012) objašnjava kako glazbena nastava ima tri kategorije ciljeva i zadataka, a to su:

- *stručno-glazbeni ili izravni zadaci* (odnose se na stjecanje stručno-glazbenih znanja, umijeća i sposobnosti, poput razvijanja sluha, glasa i osjećaja za ljepotu, postizanje čiste intonacije, osposobljavanje za razlikovanje zvuka po boji, trajanju i visini i sl.);
- *neizravni zadaci* (odnosi se na razvijanje određenih osobina, načina ponašanja, stavova i sposobnosti koji nisu vezani za područje stručno-glazbenih znanja, kao što su razvijanje muzikalnosti, osposobljavanje za zborsko pjevanje, razvijanje sposobnosti vrednovanja glazbe);
- *neglazbeni zadaci* (odnose se na zadatke koji oblikuju ideološke tvrdnje, poput toga da glazbena nastava razvija osjećaj pripadnosti kolektivu, da budi i jača estetske i patriotske osjećaje, da razvija osjećaj radosti i sl.).

Osim navedenih zadataka i ciljeva, postoje razni navodi na koji način glazba utječe na razvoj sposobnosti učenika pa tako Vidulin i Martinović tvrde kako je *glazba u nastavnom procesu izrazito učinkovit medij razvoja kognitivnih, afektivnih i motoričkih sposobnosti djeteta. Aktivan učenik na glazbenoj nastavi neprestano zamišlja, pretpostavlja, otkriva i*

stvara glazbu, dok u procesu njezina osvjешtavanja prosuđuje, analizira, uspoređuje i vrijednuje (Vidulin, Martinović, 2015, 574).

Nastava glazbe u ne tako dalekoj prošlosti bila je prilično strogo strukturirana i osim što aktivnosti slušanja glazbe nisu imale takav dominantan didaktički značaj kao danas, sami model nastave bio je dosta strogo i unaprijed određen te nastavnici glazbe nisu imali mogućnost značajnijeg prilagođavanja nastave i nastavnih sadržaja. Takva se nastava odvijala do 2006. godine kada je prema Nastavnom planu i programu za osnovnu školu uveden tzv. *otvoreni model* u hrvatske osnovne škole koji stavlja slušanje glazbe kao središnju glazbenu aktivnost u nastavi, ali ujedno ostavlja učiteljima mogućnost mijenjanja i oblikovanja nastave na vlastiti način u određenoj mjeri (Begić, Kujek, 2017).

Oblikovanje nastave u ovom slučaju obuhvaća svako odstupanje od već osmišljenog modela nastave, odnosno glazbeni pedagozi i učitelji imaju slobodu konstruirati nastavu mijenjajući raspored nastavnih cjelina (primjerice mogu sami odrediti koliko će nastavnih sati iskoristiti za koju nastavnu cjelinu, mogu određivati raspored poučavanja pojedinih glazbenih cjelina ...), uvodeći kreativnost u nastavu, a imaju pravo i koristiti druge izvore za rad na nastavi osim udžbenika, npr. koristiti glazbene primjere koji nisu navedeni u udžbenicima, što može uvelike obogatiti nastavu glazbe. Razmišljajući u skladu s temom ovog Završnog rada to je ujedno i profesionalni izazov nastavnicima glazbe koji istu tu nastavu mogu i znatno osiromašiti ukoliko ne poznaju kriterije odabira odgovarajućih glazbenih primjera.

Pored same aktivnosti slušanja glazbe i upoznavanja skladbi kao vrijednih umjetničkih djela, nastavi glazbe su potrebni glazbeni primjeri koji u biti opredmećuju i teorijske nastavne sadržaje te se koriste kod učenja glazbeno-teorijskih sadržaja (učenje glazbenih oblika, glazbenih vrsta, glazbenih razdoblja, učenje instrumenata i njihovih tehničkih karakteristika i dr.), prilikom pjevanja i sviranja (učenicima se reproducira skladba kako bi ju čuli u cjelini, kako bi bolje razumjeli „rezultat“ do kojeg se treba doći).

2.1. SLUŠANJE GLAZBE NA NASTAVI GLAZBENE KULTURE I GLAZBENE UMJETNOSTI

Smatra se kako je poznavanje glazbe jedan od glavnih uvjeta koji čovjeka čine kulturnom i civiliziranom jedinkom. Iz tog razloga cilj je kroz nastavu glazbe doprinijeti tome na način aktivnog slušanja glazbe (Vidulin, Martinović prema Rojko, 2015).

Vidulin i Martinović (2015) opisuju aktivno slušanje glazbe kao slušanje glazbe uz već od prije zadane zadatke. Zadaci su jednostavni i jasni te im je svrha voditi učenike kroz slušanje skladbi i upoznati ih s bitnim glazbenim elementima. Također, navode da kvalitetno i metodički ispravno osmišljeni zadaci prije slušanja učitelju pomažu pri realizaciji višekratnog slušanja određene skladbe na način da to učenicima ne predstavlja zamor, nego radost iz razloga što neko djelo slušaju više puta iz različitih aspekata. To rezultira njihovim boljim poznavanjem i razumijevanjem većeg broja glazbenih djela koja se obrađuju na takav način. Često se uz nove generacije učenika vežu i stanoviti otpori prema umjetničkoj glazbi. Višestrukim slušanjem umjetničke glazbe, na pravilan način, učenici počinju bolje shvaćati ovu vrstu glazbe te ju tada lakše i prihvaćaju. Zato je važno da učitelji za slušanje glazbe izaberu kvalitetne i vrijedne glazbene primjere koji će učenike potaknuti na slušanje umjetničke glazbe i izvan školskih okvira te buditi u njima želju za uočavanjem estetski vrijednih glazbenih elemenata. Važno je osvrnuti se na prošlo poglavlje i komentar o otvorenom modelu nastave i napomenuti kako nastavnik glazbe ima pravo i proširiti i/ili izmijeniti slušni repertoar nastave, ali isključivo na ispravan način i s ispravnim primjerima.

Dobrota (2009) objašnjava jedno pitanje vezano uz obogaćivanje slušnog glazbenog repertoara na nastavi. Ona analizira razmišljanja različitih teoretičara o položaju i ulozi *svjetske glazbe (worldmusic)* u glazbenoj nastavi objašnjavajući taj fenomen kao marketinški pojam koji nastaje kao rezultat glazbenih interakcija globalnog sjevera i juga te spaja i miješa različite utjecaje i stilove. Takva vrsta glazbe našem uhu bi mogla biti nepoznata, strana i daleka te upravo iz tog razloga Dobrota analizira i dijeli razmišljanja teoretičara u tri skupine argumenata koja su u suglasju s njezinim uvođenjem u nastavu glazbe. Prva skupina zagovara *društvene razloge*, odnosno smatra da bi uvođenje svjetske glazbe u nastavi učenicima razvilo interkulturalnu svijest, razumijevanje i toleranciju prema različitosti te iskorijenilo rasne

predrasude. Druga skupina kao argument ističe *glazbene razloge*. Ona smatra da bi uvođenje svjetske glazbe u nastavne programe omogućilo usvajanje i dodatno usavršavanje glazbenih pojmova, značajki, kritičkog mišljenja i slušnih vještina te da bi povećalo toleranciju prema nepoznatome. Naposljetku, treća skupina zagovara *globalne razloge*. Navodi da je glazba globalni fenomen, da ne postoji kultura koja nema svoj oblik glazbe te da ukoliko netko želi postati potpunom osobom u modernom svijetu mora upoznati kulturu u globalnom kontekstu.

Jerković (2016) konstatira značajan napredak posljednjih godina uslijed uvođenja interkulturalnih sadržaja u nastavu glazbe, ali i ukazuje na čestu pogrešku koja se javlja u nastavnoj praksi. Ta pogreška se odnosi na *izjednačavanje glazbenih estetika različitih kulturoloških prostora i njihova komparacija primjenom istih teorijsko-analitičkih parametara*. *Zapadna umjetnička glazba posjeduje svoje teorijske, stilske, estetske i terminološke principe koje nije moguće niti je potrebno mijenjati nekim drugima pod pogrešnom izlikom glazbenog pluralizma* (Jerković, 2016, 284). Stoga nastavnici trebaju proširiti svoje kompetencije i u područje glazbenog interkulturalizma, ali znatno iznad razine korištenja površnih, informativnih podataka koje se često tretira kao eksplicitno znanje.

S obzirom na važnost slušanja glazbe kao dijela nastave glazbene kulture i umjetnosti, vrlo je bitno odabrati dobre i kvalitetne audio i audio-video snimke. Kako bi se odabrao pravi slušni repertoar, potrebno je znati što ga čini pravim izborom što će se razjasniti u poglavlju *Kriteriji odabira glazbenih primjera i snimaka*.

2.2. UČENJE GLAZBENO-TEORIJSKIH SADRŽAJA

Važan segment nastave glazbe čini i učenje glazbeno-teorijskih sadržaja ili tzv. muzikoloških sadržaja – učenje o *glazbenim vrstama* (instrumentalne, vokalne ili vokalno-instrumentalne glazbene vrste: opera, oratorij, kantata, suita, balet, mjuzikl, simfonija, sonata, i dr.), učenje o *glazbenim oblicima* (pojam glazbenih oblika obuhvaća dvodijelnu, trodijelnu, složenu pjesmu, rondo, sonatni oblik, scherzo i dr.), učenje o *skladateljima*, *glazbenim razdobljima* i njihovim značajkama, o *glazbenom stvaralaštvu* svih skladatelja (cilj je

upoznati i zapamtiti što više djela svakog značajnijeg skladatelja), o *glazbenim smjerovima*, *pravcima* i dr.

Može se zaključiti da učenje svih nabrojanih elemenata ovisi o audio i audio-video glazbenim primjerima, jer se sve navedeno uči na temelju analize i pamćenja odslušanoga. Primjerice: kada se na nastavi uči o skladateljima, njihovom životu i stvaralaštvu, tada se učenicima reproduciraju njihova značajna djela; kada se uči o određenim instrumentima prezentiraju se snimke tih instrumenata iz kojih učenici upoznaju njihove značajke, glazbene mogućnosti, zvuk, boju, način sviranja itd. Na taj način informacije o glazbeno-teorijskim sadržajima dokazuju se odslušanim. Često nastaje problem u nastavi kada nastavnici glazbe učenicima prvo izlože informacije, a tek zatim im reproduciraju „dokaz“, iako bi u pravilu trebalo težiti prvo reproduciranju glazbe, a tek onda izlaganju informacija uz naglasak da slušanje glazbe treba biti aktivno, odnosno uvjetovano već određenim zadacima tijekom slušanja (npr. prepoznavanje izvođača, tempa ...) (Rojko, 2012).

2.3. PJEVANJE U NASTAVI GLAZBE

Pjevanje je važan dio kvalitetne nastave *glazbene kulture* i *glazbene umjetnosti*. Prema Rojku (2012) pjevanje je aktivnost koja je oduvijek prisutna u nastavi glazbe i bila je njen najzastupljeniji dio u najvećem vremenskom razdoblju.

Pjevanje se manifestira u nastavi glazbe na razne načine – *zborsko pjevanje* (kao dio nastave u glazbenom obrazovanju i kao izvannastavna aktivnost u općeobrazovnim školama), *pjevanje kao dio nastavnog sata* (učenje pjevanja pjesama, dijelova skladbi ...), *solo pjevanje* (kao dio nastave u srednjem glazbenom obrazovanju ili studiju solo pjevanja).

S obzirom na primjenjivost i vrstu nastave glazbe, razlikujemo *funkcionalno* i *umjetničko pjevanje*. *Funkcionalno pjevanje* obuhvaća pjevanje i onih pjesama koje ne zadovoljavaju visoke umjetničke kriterije, ali koje nekom svojom drugom karakteristikom doprinose razvoju i unaprjeđenju učeničkog pjevačkog umijeća (Radočaj-Jerković, 2017). Za razliku od funkcionalnog, *umjetničko pjevanje* može se objasniti kao pjevanje u funkciji umjetničkih zahtjeva, odnosno pjevanje koje se ostvaruje sa svim glazbenim elementima – ritam, dinamika, pravilno disanje, karakter i sl. Umjetničkom pjevanju treba što više težiti u nastavi glazbe, jer pridonosi kvaliteti nastave i izgradnji pravilnih estetskih glazbenih

vrijednosti kod učenika (Rojko, 2012). Umjetničko pjevanje može se opisati i kao lijepo i izražajno pjevanje (lijepo i izražajno pjevanje obuhvaća intonativno točno i vokalno pravilno oblikovanje pjevanja odabranog glazbenog repertoara) (Radočaj-Jerković, 2017).

Kako bi se pjevanje u nastavi glazbe izvelo na pravilan način, potrebno je odabrati pjevački repertoar. Pri odabiru pjevačkog repertoara treba se voditi istim kriterijima kao i za odabir slušnog repertoara kod drugog dijela nastave glazbe – *slušanje* i za odabir repertoara u svrhu upoznavanja glazbe, odnosno prema prikladnosti repertoara u pogledu utjecanja na razvoj i sposobnosti estetskog doživljaja i valorizacije umjetničke glazbe (Radočaj-Jerković prema Hylton, 2017).

Analizirajući pjevanje u predmetnoj nastavi Glazbene kulture može se definirati zadaća pjevanja – poticanje samostalne glazbene aktivnosti učenika, odnosno, razvijanje pjevačke sposobnosti i vještina čiji je rezultat lijepo i izražajno pjevanje. U predmetnoj nastavi *glazbene kulture* provodi se, već spomenuto, funkcionalno i umjetničko pjevanje. Funkcionalno pjevanje često se manifestira kroz pjesme koje služe kao tehničke vježbe za usvajanje određenih pjevačkih vještina i kroz pjesme koje se pjevaju iz motivacijskih razloga. Osim navedenih vrsta pjesama, u predmetnoj nastavi *glazbene kulture* pjevaju se i primjerene, glazbeno i sadržajno vrijedne pjesme neumjetničkih glazbenih kategorija, kao što su – popularno-zabavne pjesme, narodne pjesme, prigodne pjesme koje se u tom slučaju pjevaju iz opravdanih didaktičko-funkcionalnih razloga s ciljem ovladavanja i uvježbavanja pjevačkih vještina (Radočaj-Jerković, 2017).

Prema rezultatima nekoliko istraživanja, pjevački zbor je najprisutnija glazbena izvannastavna aktivnost u hrvatskim školama, a ono što mnoge učenike privlači upisivanju izborne nastave i izvannastavne aktivnosti zbora je upravo energija i zajedništvo, mogućnost razvijanja pjevačkih i timskih sposobnosti te sposobnosti slušanja i prilagođavanja pravilima koje im pjevanje u zboru pruža (Radočaj-Jerković, 2017).

S obzirom da je prvo predstavljanje pjesme učenicima vrlo važan čin u postupku poučavanja pjevanja, demonstracija određene pjesme - reprodukcija pjevačkih snimaka treba biti kvalitetna u svim pogledima.

3. KRITERIJI ODABIRA GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA

Kako bi budući i sadašnji nastavnici glazbe bolje i kvalitetnije provodili nastavu glazbene kulture i glazbene umjetnosti te na najbolji način kreirali i realizirali glavne nastavne aktivnosti i područja (slušanje glazbe, učenje glazbeno-teorijskih sadržaja i pjevanje), potrebni su nam kvalitetni glazbeni primjeri koji će materijalizirati nastavne sadržaje i pomoću kojih će učenici percipirati umjetničku glazbu.

S obzirom da je ponekad vrlo teško u mnoštvu ponuđenih ili predloženih (ponekad i nametnutih) audio, video ili audio-video snimaka, što u školskim udžbenicima, što na internetskim stranicama, izabrati one najbolje, ovaj rad donosi jednu predloženu listu kriterija koje nastavnicima glazbe mogu olakšati pripremu i provedbu odgojno-obrazovnih zadataka.

Pojam *kriteriji* vrlo je rasprostranjen i često se koristi u svakodnevnom životu. Definicija pojma je mnogo i ovdje ćemo ih izdvojiti nekoliko. Prema Aniću i njegovom školskom rječniku hrvatskog jezika (2015) *kriterij* je način kojim se mjeri vrijednost nečega ili svojstvo, mjerilo na temelju kojeg se ocjenjuje, odlučuje i raspoređuje.

U *Rječniku hrvatskoga jezika* Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža (2000) navodi se definicija prema kojoj je *kriterij* (grč.) vrijednosno načelo i mjerilo u prosudbi i ocjenjivanju nečega.

Potkonjak i Šimleša kroz redakciju Pedagoške enciklopedije 2 (1989) objašnjavaju da *kriteriji* mogu biti podijeljeni na konačne, intermedijarne i neposredno dohvatne, ali da je *konačan kriterij* idealna mjera konačne svrhe postupka koji je predmet validacije.

Iduća poglavlja donose kriterijske vrijednosti kojima bi se trebalo služiti pri odabiru kvalitetnih, svrsishodnih i estetski prihvatljivih primjera za nastavu *glazbene kulture*, *glazbene umjetnosti* i glazbene nastave uopće.

3.1. REPREZENTATIVOST SKLADBE

Jedan od najvažnijih kriterija je reprezentativnost same skladbe. Pojam *reprezentativnost* može se objasniti na više načina. Anić u svom školskom rječniku (2015) objašnjava da je nešto *reprezentativno* onda kada svojim primjerom ukazuje na osobine ili svojstva drugih iz svoje vrste, odnosno onda kada dolično predstavlja nešto.

Reprezentativnost skladbe, dakle, obuhvaća odabir skladbi koje najbolje opisuju zadani nastavni pojam ili cjelinu. Teško je reći da bi ijedan drugi kriterij mogao promijeniti ili značajnije utjecati na dojam o odslušanoj skladbi ukoliko samo glazbeno djelo - skladba nije u skladu s onim o čemu se na nastavi govori. Da bi skladba bila reprezentativna za nastavno područje koje se obrađuje trebala bi dobro opisivati glazbene fenomene koji se prezentiraju učenicima i trebala bi biti bliska sadržajima glazbene nastave, odnosno bliska učenju različitih glazbala, pjevačkih glasova, glazbeno-stilskih razdoblja, glazbenih oblika i vrsta i slično (prema Vidulin, Martinović, 2015).

Reprezentativnost skladbe se očituje na nekoliko razina: na razini nastavne cjeline i muzikoloških sadržaja, na razini učeničkih preferencija i mogućnosti te na razini potreba sata.

Također si svaki nastavnik glazbe treba postaviti praktično pitanje: kada koristiti audio, a kada audio-video snimke skladbi? Primjerice, ukoliko se na nastavi obrađuje nastavni oblik te se on također i analizira, tada je bolji izbor audio primjer, iz razloga što će na taj način pažnja učenika biti usmjerena prema zvuku i analizi skladbe, a ne prema vizualnom dijelu snimke. Pri obradi većih glazbenih vrsta koje u svojoj definiciji sadrže i scenski aspekt, primjerice opera i balet, bolji izbor je audio-video snimka skladbe jer će na taj način učenici doživjeti sve važne strukturalne elemente djela. Sva teorijska razmatranja o nekom glazbenom pojmu ili cjelini nemaju nikakvu praktičnu vrijednost ukoliko učenici pri radu nemaju odgovarajući glazbeni primjer koji će im slušno dočarati ono o čemu uče te u kojima će analitički pronaći određene teorijske elemente. Iako je u idućem citatu riječ o izravnim glazbenim elementima koji se uče isključivo u sklopu glazbenog obrazovanja, može se povući poveznica i s didaktičkim sadržajima koji se razrađuju na nastavi glazbe u općeobrazovnim školama.

Svako poznavanje harmonije i kontrapunkta kojemu u osnovi ne leži odgovarajući slušni pojmovi i predodžbe formalističko je i u praksi (komponiranja, aranžiranja, obrade i sl.) jedva upotrebljivo (Rojko, 2012 , 124).

3.2. ESTETIKA SKLADBE

Slušanje glazbe je usko povezano s glazbenim ukusom i dovodi do njegovog razvijanja. Glazbeni ukus može se definirati kao osjećaj i sposobnost razlikovanja lijepog od lošeg, odnosno osjećaj za lijepu glazbu i za njezino prepoznavanje (Begić, Kujek, 2017, prema Hrvatski jezični portal). Glazbeni ukus u ovom poglavlju možemo povezati s razvijanjem osjećaja za estetičko prosuđivanje glazbe, a s obzirom da ovaj rad objašnjava i obuhvaća, kako audio, tako i video snimke, ovo poglavlje se dijeli na vizualnu estetiku i auditivnu estetiku.

Pojam estetike potječe od grčke riječi *aisthesis* što znači *osjetilna spoznaja* ili *osjetilna percepcija*. Vrlo često korištene sintagme poput *estetička percepcija* i *estetički stav* označavaju mentalna stanja koja promatrač ili slušatelj umjetničkog djela nosi u sebi ili iskušava kao odgovor na ono što gleda i/ili sluša. Estetika se ogleda u estetičkim svojstvima. Pri uporabi terminologije estetike i estetičkih svojstava često se rabe i metaforički izrazi kao što su: dinamičan, melankoličan, balansiran, kičast. Postoje različite vrste estetičkih svojstava kao što su: emocionalna svojstva (melankoličnost), karakterna svojstva (veličanstvenost), geštalt svojstva (balansiranost, čvrstoća) (Sudar prema Carroll, 2017).

Glazbena estetika postoji i bitna je jer opisuje i tumači izvore ljepote u glazbenom djelu i način na koji ono utječe na čovjeka. Usmjeravajući se na ono lijepo u djelu, estetika glazbe nastoji proučavati izražajna sredstva u glazbi (Sudar prema Andreis, 2017).

Kako bi pojedinac bio u stanju primijeniti estetička načela na djela koja promatra i sluša, bitno je razvijati glazbeni sluh i ukus. Za učenike je važno da na nastavi vrednuju glazbu koju slušaju, da ju argumentirano komentiraju i izražavaju svoje dojmove, da uspoređuju različite skladbe, izvedbe i da na taj način uvježbavaju razlikovati i prepoznavati glazbeno vrijedno i lijepo te izgrađuju svoj glazbeni ukus. Iz tog razloga bitno je pri odabiru

glazbenih primjera za nastavni sat odabrati one koji su estetički kvalitetni i na kojima će učenici moći učiti i razvijati glazbeni ukus (Vidulin, Martinović, 2015). Stoga je važno apostrofirati i ulogu općeobrazovnih škola u odgoju glazbenog ukusa i poticanju preferencija prema kvalitetnoj glazbi (Begić, Kujek, 2017, prema Brđanović, 2012).

3.2.1. VIZUALNA ESTETIKA

Kalkavage ističe kako *ljepota nije osjećaj u ljudskom subjektu, nego kakvoća koju opažamo u objektu; najprije dolazi percepcija, a tek se onda javlja emocionalni odgovor. Ljepota nas pogađa i preobražava* (Vidulin, Martinović, 2015, 575).

Brojne su tvrdnje kako vizualan dojam koji na nas ostave razne osobe, događaji, prostori ne utječe drastično na sveopći dojam o istima. Da to nije u potpunosti točno i da je vizualan aspekt vrlo bitan pri stvaranju dojma, a ovdje govorimo o dojmu spram skladbi, pokazuju razna istraživanja.

Istraživanje Črčinović-Rozman i Duh (2007) u kojem se razmatrala povezanost glazbene i likovne umjetnosti te njihova sinteza kao utjecaj na percepciju učenika pokazalo je kako se neki likovni elementi zaista vežu uz neke glazbene elemente i kako učenici to jesu u stanju prepoznati i povezati. Istraživanje je postavljeno tako što se za uzorak odabralo nekoliko likovnih umjetničkih djela i nekoliko glazbenih umjetničkih brojeva i provedeno je na način da su se učenicima reproducirali glazbeni brojevi koje su tijekom slušanja trebali povezati s likovnim djelom koji na njih ostavlja sličan dojam kao i glazbeni broj. Rezultat pokazuje da unatoč tome što svatko ponaosob i individualno doživljava pojedino umjetničko djelo, ipak postoji tendencija povezivanja nekih emocija tijekom slušanja s određenim bojama, linijama te likovnim oblicima i formama.

Fastl (2006) je u jednom od svojih istraživanja percepcije kvalitete zvuka došao do zaključka da pozitivan dojam o vizualnoj impresiji može smanjiti negativnu impresiju o zvuku koji čujemo, odnosno ukoliko nam auditivno skladba nije privlačna, može to postati ako nam je vizualni dio snimke privlačan.

Wrigley (2005) navodi kao primjer istraživanja Wapnick (1997) u kojem se ispitalo utječe li fizička atraktivnost izvođača na procjenu i ocjenu slušatelja i gledatelja neke izvedbe.

Istraživanje je pokazalo da su atraktivniji izvođači dobili bolje ocjene ne samo u audio-video snimkama nego i u audio snimkama.

Zaključuje se kako bi nastavnici glazbe pri odabiru glazbenog primjera za nastavne sate trebali voditi računa i o vizualnoj estetici audio-video snimke te odabrati one primjere u kojima vizualni prikaz prati onaj auditivni kroz izvježbanost, karakter skladbe, emocije koje izražava skladba. Pri tome treba računati na to da su vizualna i auditivna percepcija na neki način ovisne jedna o drugoj i zajedno su u kompleksnoj interakciji koja na kraju dovodi do cjelovite percepcije odgledanog i odslušanog djela (Kopiez, Platz, 2012).

3.2.2. AUDITIVNA ESTETIKA

Auditivna estetika obuhvaća zvukovnu estetiku skladbe. Zvukovna estetika skladbe ponajviše se očituje u dobivanju određene boje tona, dinamike, ugođaja skladbe, ali i u ostalim glazbenim značajkama pri izvedbi. Osim onoga što se čuje, u glazbi je vrlo važni ono što se ne čuje, glazbene pauze u kojima se ogledaju emocija same izvedbe i njezina napetost.

Miles je u svome slučaju kao najvažniji dio svojih solaža opisao prazan prostor između nota, „zrak“ koji smješta između njih. Znati kad točno treba odsvirati iduću notu, i omogućiti slušatelju da je predvidi (Levitin, 2016, 24).

Levitin (2016) povezuje glazbu s drugim umjetnostima i objašnjava kako skladno kombiniranje značajki pri stvaranju i izvedbi djela dovodi do stvaranja perspektive, prednjeg plana i pozadine, a na kraju i emocija i drugih značajki te povezuje to s plesom kojeg ne čini samo niz nepovezanih tjelesnih pokreta, nego upravo međusobni odnosi tih pokreta. Također navodi kako glazbu ne čine samo odsvirani tonovi, nego i oni neodsvirani.

Postoji mnoštvo izvedbi iste skladbe koje izazivaju različite negativne i pozitivne emocije kod slušatelja. Ono što čini razliku između kvalitetne izvedbe i nekvalitetne izvedbe na području zvukovne estetike jest način na koji izvođač prati karakter skladbe izvođenjem različitih zvukovnih boja, upotrebom usporavanja i ubrzavanja tempa radi naglašavanja nekih karakterističnih dijelova određene skladbe, upotrebom pedala na klaviru, dobivanjem alikvotnih tonova sviranjem na razne načine. Kritičari često u skladbama traže dramatičnost,

izražajnost, intenzivnost, osjećajnost i moć te se može reći da je to *ono* što skladbe i izvedbe koje to posjeduju čini estetski vrednijima od drugih (Fabian, Timmers, Schubert, 2014).

3.3. KVALITETA GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA

Kao što Rojko (2012) objašnjava, razvojem medija – gramofonske ploče, magnetofonska vrpca, radio, CD, televizija, internet baze, zvučnici – proširila se jačina, popularnost, upotreba i dostupnost glazbe i ona sve češće podliježe zakonima ponude i potražnje te se stoga javlja problem sve češćeg korištenja nekvalitetnih glazbenih primjera u nastavi *glazbene kulture* i *glazbene umjetnosti* što na kraju dovodi do nezainteresiranosti za dublje proučavanje i prihvaćanje umjetničke glazbe kod mladih. Taj problem se naziva i *masovni mediji*.

Sve je primjetnija dostupnost loših izvedbi i loših produkcija određenih glazbenih djela na javno-medijskom prostoru. *Masovnost glazbene produkcije dovela je do velike raznovrsnosti ponude. Uz velika djela umjetničke glazbe pojavljuju se upravo nevjerovatno primitivni oblici raznih šlagera, ordinarnoga kiča, novokomponiranih glazbenih nakarada i sl.* (Rojko, 2012, 36).

Veličina tog rasprostranjenog problema očituje se u činjenici da su glazbeni pedagozi odgovorni za glazbeno ponašanje mladih i imaju na to najveći utjecaj (Rojko, 2012). Kako bi se ispravila praksa korištenja loše odabranih glazbenih primjera i primjera loše kvalitete potrebno je za rad u nastavi pomno birati djela. Kvaliteta glazbenog djela u obliku audio i audio-video snimke može se razmatrati s više strana. U ovom radu kvalitetu ćemo objasniti na tri razine:

- prema kvaliteti same skladbe;
- kvaliteti snimke;
- kvaliteti izvedbe određene skladbe.

3.3.1. KVALITETA SKLADBE

Kvaliteta skladbe odnosi se na kvalitetu samog glazbenog djela što pred nastavnika glazbe postavlja niz pitanja: koliko je skladba razrađena melodijski, koliko harmonijski, koliko je glazbena misao inventivna i autentična, kakva je tehnička razrada djela, ima li djelo emocionalnu i umjetničku težinu te brojna slična problemska i analitička pitanja.

Za razumijevanje kvalitete skladbe potrebno je poznavati i kontekst glazbene povijesti odnosno glazbenih vrsta i stilova. Kvaliteta skladbe ogleda se i u ostavštini pojedinih skladatelja. Brojni glazbeni opusi su nastali kao životno stvaralaštvo skladatelja, ali tek stupanj praktične reprodukcije, učestale i uspješne prisutnosti određenih skladbi na glazbenim pozornicama u internacionalnom razmjeru čini jedan od kriterija kvalitete skladbe.

Ukoliko je nastavnik glazbe u dvojbi, ukoliko nije dovoljno upoznat s određenim glazbenim značajkama i područjima, glazbenom povijesti, stilovima te opusima najznačajnijih svjetskih skladatelja te iz nekog razloga ne može sam procijeniti kvalitetu glazbenog djela, nužno je da tada posegne za znanjima stručnjaka, glazbenih eksperata odnosno da konzultira glazbenu literaturu.

Kvaliteta same skladbe se ogleda u povijesno dokazanom izvođačkom i muzikološkom sudu širih opusa ili pojedinih djela skladatelja koji su stekli globalno priznanje te onih skladbi koje su ostale prisutne i omiljene u dužem povijesnom razdoblju. Zatim, ogleda se u prisutnosti skladbi u repertoarima raznih izvođača – orkestara (puhačkih, gudačkih, simfonijskih ...), solista, ansambala.

Također, kvaliteta skladbe se ogleda i u prisutnosti skladbi na raznim nosačima zvuka te postoje li relevantni muzikološki tekstovi u kojima se takve skladbe analiziraju i procjenjuju (muzikološki tekstovi, knjige, glazbeni članci, kritike).

3.3.2. KVALITETA SNIMKE

Vrlo važan kriterij pri odabiru audio-video snimaka određene skladbe za nastavni sat sama je kvaliteta snimke. Učitelji posežu za raznim vrstama medija, ali nije naodmet ponoviti već rečeno (jer je riječ o ozbiljnom i široko prisutnom problemu u nastavi glazbe) da je omogućivanjem generalno šireg izbora, brže i veće dostupnosti audio i video materijala višestruko potencirana i prisutnost loših glazbenih snimaka u nastavi (Rojko, 2012).

Dakako, osim potrebne kvalitetne opreme kojom će se reproducirati snimka, potrebno je procijeniti od mnoštva snimaka koje su tonom i slikom najkvalitetnije. Neselektivno pretraživanje putem interneta (prvenstveno *YouTube* baze) može dovesti do vrlo loših odabira. Pitanje jasnoće, balansa i postojanosti snimaka je izuzeto važno. Iako su snimke posljednjih desetljeća višestruko kvalitetniji po svojim tonskim i vizualnim parametrima, kriterij da su novo snimljene skladbe automatski i bolje ne smijemo uzeti bez rezerve. Često se mogu pronaći i danas vrlo upotrebljive stare, analognim tehnikama snimane skladbe, a s druge strane i najsuvremenije, digitalne snimke mogu biti slabe kvalitete pa samim tim u nastavi neupotrebljive. Visokokvalitetne audio i audio-video rezolucije su temeljno pravilo kod odabira snimaka za rad u nastavi. Njihovu praktičnu upotrebu trebaju adekvatno pratiti i standardizirani, tehnički napredni audio-video uređaji za reprodukciju tona i slike.

Kako bi se izbjegle poteškoće i nespretnosti odabira snimaka loše kvalitete iz mnoštva ponuđenih materijala, nastavnici glazbe trebali bi uzimati originalne, licencirane snimke koje su same po sebi kriterij kvalitete, tj. snimke provjerenih izdavačkih kuća. Glazbena produkcija izdavačkih kuća sve je bogatija i rasprostranjenija, stoga je neshvatljivo što brojni nastavnici previđaju tako lako dostupne i kvalitetne glazbene audio i video materijale. Nekorištenje takvih snimaka zasigurno se mora odražavati i na slabije učinke aktivnosti slušanja glazbe.

Neke od najpoznatijih profesionalnih glazbenih institucija kao što su operne kuće *Sydney Opera House* u Sidneyu (Australija), *The Metropolitan Opera House* u New Yorku (SAD), *LaScala* u Milanu (Italija), *Royal Opera House* u Londonu (Engleska), *Oslo Opera House* u Oslu (Norveška), *Deutsche Oper Berlin* u Berlinu (Njemačka) te brojne druge, u suradnji s renomiranim izdavačkim kompanijama permanentno objavljuju bogate serije svojih glazbeno-scenskih ostvarenja. Isto tako najkvalitetniji svjetski orkestri, solisti, komorni ansambli svoje izvedbe pohranili su na snimke i učinili ih dostupnima širokoj javnosti.

Diskografija se može definirati kao djelatnost koja proizvodi nosače zvuka – kasete, CD-ove i slično (Anić, 2015). Diskografske kuće čije su naklade provjereni kriterij kvalitete što se tiče kvalitete snimaka, ali i odabira izvođača i njihove izvođačke kvalitete su:

- *Decca Records* (Velika Britanija),
- *Deutsche Grammophon* (Njemačka),
- *Sony* (Sjedinjene američke države),
- *Amazonmusic*,
- *EMI Classics* (Velika Britanija)
- *Columbia Records*,
- *Warner Bros Records*,
- *Hänssler Verlag* (Njemačka).

I na prostoru Hrvatske, lokalne diskografske kuće objavile su brojna i vrlo kvalitetna djela umjetničke glazbe i to u izvedbama domaćih umjetnika. To su: *Croatia Records*, *Dallas*, *ORFEJ- HRT*, *Cantus Records*, *Hit Records* i drugi.

3.3.3. KVALITETA IZVEDBE

Kvaliteta izvedbe odnosi se na način na koji su određeni izvođač ili izvođači izveli odabranu skladbu.

Na procjenu kvalitete izvedbe utječu mnoge karakteristike, kao što su uvježbanost i prezentacija. Ukoliko se radi o izvedbi jednog instrumentalnog izvođača, mjerilo kvalitete trebaju biti odrednice glazbene partiture poput poštivanja tempa, dinamike, agogike, stilskih izvođačkih karakteristika razdoblja kojem djelo pripada, također i razina uvježbanosti i interpretacije određene skladbe. Ukoliko se radi o izvedbi jednog vokalnog izvođača, mjerilo kvalitete predstavljaju vokalne odrednice kao što su pravilno disanje, jasnoće dikcije teksta, ovladavanje glasovnim opsegom, registrima, artikulacijskim sredstvima, pravilno praćenje glazbenih sastavnica (tempo, dinamika, agogika...), prenošenje sadržajno utemeljene emotivne poruke publici. Ako skladbu izvodi vokalni, instrumentalni ili pak vokalno-instrumentalni sastav, tada su, osim već navedenih sastavnica, mjerilo i osjećaj za timski rad,

odnosno, sinkronizacija među izvođačima, također uvježbanost dirigenta koji upravlja sastavom te izvođačevo praćenje dirigenta i njegovih interpretacijskih ideja.

Ukoliko se radi o izvedbi nekog većeg glazbenog djela koji obuhvaća i scenu, kao što su opera i balet, tada je vrlo važna kvaliteta i na razini drugih glazbenih i neglazbenih sastavnica kao što su gluma, scenski pokret, stilistika izvedbe, koreografija, ali važne su i odrednice kao što su scenografija, kostimografija, osvjetljenje, ukratko, tehničke uređenosti izvedbe.

Još jedna važna odrednica kvalitete izvedbe je sam izvođač (kao što je već navedeno u prijašnjem poglavlju, to mogu biti razni sastavi, orkestri, solisti ...). Pri odabiru glazbenih primjera nastavnici glazbe često uzimaju za primjer izvedbe sastava ili pojedinaca u kojima se nalazi netko prema kome nastavnici gaje neku posebnu, često subjektivnu sklonost (ponekad i privatno poznanstvo). To ponekad i nije ispravna niti profesionalna odluka odabira ukoliko dotični sastavi ili solisti nisu stvarni umjetnički profesionalci koji imaju izgrađen glazbeni ugled i mogu se svrstati u kvalitetne izvođače.

3.4. POPULARNOST GLAZBENIH PRIMJERA I SNIMAKA

Popularnost samih glazbenih primjera i snimaka također nalazi mjesto na popisu sekundarnih kriterija u ovome radu. Kao što je važno na koji način i u kojem izvođačkom obliku će se djelo izvesti, kako i tko će snimiti to djelo, tko i na koji način će snimanje uređivati, tako je neupitno važno i tko je izvođač tog djela.

Popularnost izvođača može se ogledati u renomeu i reputaciji izvođača. *Renome* predstavlja reputaciju i ugled, dok se *reputacija* pak može definirati kao opće mišljenje o određenoj osobi ili stvari koje postoji u nekom krugu ljudi ili javnosti (Anić, 2015).

Informaciju o važnosti i umjetničkom utjecaju nekog imena ili izvedbe nekog djela nastavnici glazbe može dobiti na nekoliko načina. Jedan od tih načina je svakako glazbena kritika i glazbena publicistika u širem smislu. Putem pisanih osvrti na temu raznih koncerata, predstava, generalno izvedbi glazbenog umjetničkog stvaralaštva može se doći do podataka tko je izvođač koji je najbolje prezentirao neko djelo kroz svoju izvedbu, tko je redatelj koji

uspješno režira određena scenska djela, tko su koreograf, scenograf ili kostimograf kompetentni i time produkcijski najuspješniji u svom području; generalno, tko su glazbeni eksperti koji privlače pažnju kritike, ali i javnosti. Važno je naglasiti da autori tekstova u kojima se vrednuju pojedini izvođači također moraju biti renomirani glazbeni publicisti, muzikolozi, specijalizirani novinari ili drugi glazbenici izvođači, kompetentni javno uputiti svoj profesionalni sud.

Drugi način koji nastavnici mogu primijeniti pri dobivanju informacija o popularnosti suvremeni je fenomen i odnosi se na korištenje specijaliziranih internetskih baza za reprodukciju glazbe iz čitavog svijeta, a na prvom mjestu svakako *YouTube*. Baza *YouTube* nudi mnoštvo (besplatnih!) video i audio snimaka, a jedan od podataka koji se može uočiti u bazi je uvid u gledanost snimaka ili opcija u kojoj se može pratiti rad određene skupine ljudi ili izvođača koji imaju svojevrsan kanal na *YouTube* stranici. Ovo svakako ne smije biti primarni kriterij odabira snimaka jer se s popularnošću pregleda može i tendencionalno manipulirati, a posebno je važno da nastavnici glazbe imaju u vidu kako broj pregleda proizlazi iz ukupne mase osoba koje pretražuju bazu i koji, u najvećoj mjeri, nisu glazbeno kompetentni u profesionalnom smislu. Međutim, ovaj način pregleda popularnosti nam je ipak mjerljivi dokaz o javnom statusu pojedinih snimaka, a za konačnu odluku nastavnika hoće li neku snimku upotrijebiti kao glazbeni primjer ovo je svakako zadnji ili samo informativni kriterij.

Treći način sagledavanja popularnosti djela ili izvođača odnosi se na vrednovanje renomea određenog orkestra, ansambla, operne, ali i diskografske kuće, o čemu smo već pisali pisali u poglavlju *KVALITETA SNIMKE*.

Zaključno, možemo navesti primjere dobrog odabira izvođača gledano prema svim navedenim odrednicama kvalitete. Na toj opsežnoj listi izvođača, solista i glazbenih ansambala našli bi se brojni međunarodno priznati umjetnici. Kao primjer takvog odabira navest ćemo *Luciana Pavarottija*, slavnog talijanskog tenora, na temelju njegove iznimne umjetničke ostavštine, bogate glazbene produkcije i kvalitetnih snimaka. Nadalje, možemo spomenuti još neka važna imena izvođača i ansambala podijeljena u nekoliko kategorija:

Solisti pjevači:

Tenori – Plácido Domingo, Jonas Kaufmann, Piotr Beczala, Andrea Bocelli, Juan Diego Flórez, Lawrence Brownlee

Basi/baritoni – Bryn Terfel, Samuel Ramey, Luca Pisaroni, Sherill Miles

Soprani – Anna Netrebko, Renée Fleming, Diana Damrau, Sonya Yoncheva

Mezzosoprani – Elina Garanca, Joyce DiDonato, Cecilia Bartoli

Solisti instrumentalisti:

Pianisti - Vladimir Ashkenazy, Arthur Rubenstein, Valentina Lisitsa, Vladimir Horovitz

Puhački instrumenti (jazz i klasična glazba) – Sidney Bechet (saksofon), Michael Brecker (saksofon), Ornette Coleman (saksofon), Louis Armstrong (truba), Wynton Marsalis (truba), Alan Civil (rog), Richard Stoltzman (klarinet), Sabine Meyer (klarinet)

Gudački instrumenti – Itzak Perlman (violina), Yehudi Menuhin (violina), Stephane Grappelli (violina), Hilary Hahn (violina), Mstislav Rostropovič (violončelo), Mischa Maisky (violončelo)

Dirigenti:

Herbert von Karajan, Simon Rattle, Gustavo Dudamel, Valerij Abisalovič Gergijev, Kurt Masur, Marin Alsop, Bernard Haitink, Zubin Mehta, Carlos Kleiber, John Eliot Gardiner, Lorin Maazel

Orkestri i ansambli:

Orkestri – The Philadelphia orchestra, Chicago Symphony Orchestra, Vienna philharmonic, Tafelmusik Baroque Orchestra, Czech Philharmonic, Dallas Symphony Orchestra, Sydney Symphony Orchestra, Slovenská filharmónia, Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije

Zborovi:

Zbor *Glinka* Državne akademske kapele Saint Peterburg, Zbor Hrvatske radiotelevizije, University of Utah Singers, Vokalni ansambl Brevis, Cambridge Singers, Harvard University Choir, King's College Choir – Cambridge, University of Michigan Men's Glee Club, Nordic Choir, Estonski Filharmonijski Komorni Zbor

Ovi kao i brojni drugi umjetnici sličnog ranga svakako mogu biti dobri primjeri renomiranih izvođača prema pojedinim glazbenim područjima u kojima djeluju i koji uživaju neupitne umjetničke reputacije diljem svijeta.

4. ZAKLJUČAK

Kvaliteta nastave glazbe očituje se u realizaciji njezinih ishoda što znači da učenike treba razviti u kompetentne i kulturno obrazovane osobe. Takvi odgojno-obrazovni ciljevi i ishodi ne mogu se realizirati ukoliko svi elementi glazbene nastave nisu ispunili svoju zadaću. Nastavu glazbe u ovom radu sagledavali smo na tri nastavne razine: slušanje glazbe, učenje glazbeno-teorijskih sadržaja i pjevanje, a sva tri dijela usko su povezana sa slušanjem glazbenih primjera. Dok je u nastavnoj aktivnosti *slušanje glazbe* to sastavni dio i sama svrha, u ostalim nastavnim aktivnostima slušanje glazbenih primjera važno je radi lakšeg upoznavanja glazbenih sadržaja.

U slušnom dijelu glazbene nastave bitno je učenike pripremiti na aktivno slušanje već samim zadacima, ali ono najvažnije je odabrati adekvatan slušni repertoar koji će pratiti sve nastavne cjeline. Iako se može učiniti da odabir snimaka kao nastavnih materijala nije previše zahtjevan zadatak nastavnicima, u praksi su prisutni brojni problemi i nedoumice, upravo pogrešni odabiri glazbenih snimaka.

Pri odabiru repertoara nastavnici glazbe često, poneseni medijskim mogućnostima, dostupnošću velike količine informacija i blagodatima digitalnog razvoja posežu za krivim izvorima te bez kritičkog i stručno-kompetentnog razmišljanja odabiru repertoar koji nije u skladu s osnovnim značajkama koje bi takav repertoar trebao imati. Nose se idejom odabira repertoara vođeni često subjektivnim razlozima (npr. izvođač glazbenog primjera je osoba koju osobno poznaju, osoba/ansambl koji im se privatno sviđa ...) i odabirom repertoara kojeg su najlakše našli na *YouTube* bazi, repertoara koji je najnoviji (misleći da je bolji). Prezentacijom učenicima pogrešno odabranih primjera može se stvoriti i pogrešna slika učenika o umjetničkoj glazbi, a nije nevažno primijetiti da se može stvoriti i jedna vrsta averzije prema klasičnoj glazbi; nekvalitetni, nerazumljivi, loše snimljeni glazbeni primjeri mogu im dodatno gasiti želju za upoznavanjem klasične umjetničke glazbe umjesto da ih zainteresiraju. Stoga je jasno kolika je važnost slušnog repertoara i toga bi svi nastavnici i učenici trebali biti svjesni.

Slušni repertoar trebao bi biti odabran primjenom prethodno opisanih kriterija koji su važni za kvalitetu nastave. Repertoar mora biti u skladu s nastavnim temama i cjelinama, u

skladu s razdobljem o kojem se uči, instrumentima i skladateljima o kojima se uči, u skladu s učeničkim prethodnim znanjem kako bi mogli pratiti analize djela i učiti glazbene pojmove koji se vežu uz repertoar koji slušaju. Nadalje, mora biti estetski privlačan i vrijedan, kako bi učenici razvijali glazbeni ukus i glazbenu percepciju, mora biti kvalitetan izbor u svakom smislu te riječi - kvalitetno skladan, kvalitetno izveden i kvalitetno snimljen. Svakako je poželjno da primjeri koje slušamo budu izvedba renomiranih i recenziranih izvođača ili snimljen od renomirane i recenzirane izdavačke kuće. Kako bi nastavnici glazbe sve to prepoznali i prenijeli na učenike, prvo i sami moraju biti kompetentni glazbeni pedagozi, teorijski i praktično vladati glazbenim znanjem, znati to znanje prenijeti na učenike i znati procijeniti koji je pravi slušni repertoar koji je potreban za određenu nastavnu temu.

5. SAŽETAK

Kriteriji pri odabiru audio-video snimaka za nastavu glazbe

Kriteriji pri odabiru audio-video snimaka za nastavu glazbe je relativno neistražena tema u prostoru hrvatske glazbene pedagogije. Koliko je zapostavljena, toliko je i bitna jer se veže uz nastavu glazbe i uz nastavna područja – slušanje glazbe, učenje glazbeno-teorijskih sadržaja i pjevanje. Sva tri nastavna područja uvelike utječu na učeničku percepciju umjetničke glazbe i na njihov stav o njoj. Ona utjelovljuje važnu ulogu u izgradnji kompletne, kulturno razvijene osobe i kvalitetnih osobina kod učenika. Iz tih razloga bitno je što uspješnije organizirati i razraditi sva tri dijela nastave. Kako bi njihova organizacija bila što kvalitetnija, potrebno je složiti listu kriterija kojima će se glazbeni pedagozi i učitelji koristiti pri procjeni i pronalasku najboljih nastavnih sredstava i glazbenih primjera. U ovome radu upravo se ta problematika raščlanjuje i razrađuje. Kroz poglavlja *Uloga i važnost glazbenih primjera u nastavi glazbene kulture i umjetnosti* i *Kriteriji* objašnjava se značenje problematike samog konstruiranja nastave glazbe, organizacije slušanja glazbe, učenja glazbeno-teorijskih sadržaja i pjevanja te pitanjem kako pronaći najbolje i najkvalitetnije primjere za nastavu glazbe kako bi se došlo do krajnjeg nastavnog cilja, rezultata i ishoda – stvoriti kompetentnu osobu s čvrstim i plodnim temeljima koja će se kasnije samorazvijati na svim područjima kroz život. Poglavlje *Uloga i važnost glazbenih primjera u nastavi glazbene kulture i umjetnosti* dijeli se na tri dijela nastave opisujući ih, a poglavlje *Kriteriji* dijeli se na manje dijelove u obliku liste kriterija koji pomažu glazbenom pedagogu ili učitelju razumjeti što je bitno kod snimke i izvedbe i kako pronaći najkvalitetniju audio-video snimku za rad na slušanju, pjevanju i upoznavanju glazbenog stvaralaštva na nastavi glazbe.

Ključne riječi: Kriteriji, audio-video snimke, slušanje glazbe, nastava glazbe, kvaliteta, izvedba

6. SUMMARY

Criteria for choosing audio-video recordings for music teaching class

Criteria for choosing audio-video recordings for music teaching class is unexplored topic and it's not elaborated in the area of Croatian music pedagogy. Just as much neglected, this topic is important because it's connected with the music teaching class and the teaching areas which are called – listening to music, learning music theory and singing. All the mentioned teaching areas leave a big mark on perception of students about classical music and their attitude toward it. It plays an important role in building and creating a complete, culturally developed person with high quality traits in students. Therefore it's important to organize and elaborate those parts of music lessons as succesful as we can. In order to make the organization of those parts of music lessons as good as possible it's necessary to compile a list of criteria that music teachers will be able to use for evaluation and finding the best teaching materials and musical examples. Exactly these issues are being analyzed and elaborated in this paper. The chapters *Uloga i važnost glazbenih primjera u nastavi glazbene kulture i umjetnosti* and *Kriteriji* are explaining the issue of constructing music teaching class, the issue of organizing the part of listening to music, of learning the music theory and the part of singing and the question – how to find the best possible music examples for those teaching parts. So are explaining how to reach the final goal, result and outcome – creating a full and competent person with solid basis that will only be developed later on in all areas. The chapter *Uloga i važnost glazbenih primjera u nastavi glazbene kulture i umjetnosti* is divided into three teaching sections by describing them and the chapter *Kriteriji* is divided into smaller parts in the form of the list of criteria that will help music teachers understand what is important to know about music recording or musical performance and therefore how to find the best audio-video recording for the mentioned three music teaching sections.

Keywords: Criteria, audio-video recordings, listening to music, music teaching class, quality, performance

7. LITERATURA

- Anić, V. (2015), *Anićev školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Znanje d.o.o.
- Črčinović Rozman, J., Duh, M. (2007), Suvremeni nosači slike i zvuka u funkciji istovremenog doživljavanja likovnih i glazbenih umjetničkih djela. *Informatologia*, 40 (4). Preuzeto s: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=33870 (20.8., 12:30)
- Dobrota, S. (2009), Svjetska glazba u suvremenom glazbenom obrazovanju. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2). Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/118170> (20.8., 13:00)
- Fabian, D., Timmers, R., Schubert, E. (2014), *Expressiveness in music performance*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Fastl, H. (2006), Congress on sound and vibration. *Psychoacoustic basis of sound quality evaluation*. Beč. Preuzeto s: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.364.5073> (19.8., 12:00)
- Jerković, B. (2016). *Interkulturalizam u modelima suvremenog obrazovanja*. U: Jerković, B., Škojo, T. (ur.): *Zbornik radova s prvog međunarodnog znanstvenog i umjetničkog simpozija o pedagogiji u umjetnosti*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku, 278-293.
- Kopiez, R., Platz, F. (2012), When the Eye Listens: A Meta-analysis of How Audio-visual Presentation Enhances the Appreciation of Music Performance. *Music perception: An Interdisciplinary Journal*, 30 (1). Preuzeto s: https://www.researchgate.net/publication/230725151_When_the_Eye_Listens_A_Meta-analysis_of_How_Audio-visual_Presentation_Enhances_the_Appreciation_of_Music_Performance (19.8., 15:15)
- LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD Miroslav Krleža (2000), *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

- Levitin, D. (2016), *Mozak i muzika*. Zagreb: Vuković&Runjić.
- *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Potkonjak, N., Šimleša, P. (1989), *Pedagogijska enciklopedija 2*. Zagreb: Školska knjiga.
- Radočaj-Jerković, A. (2017), *Pjevanje u nastavi glazbe*. Osijek: Ars academica, Umjetnička akademija.
- Rojko, P. (2012), *Metodika nastave teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.
- Sudar, D. (2017), Prema Sveučilištu u Zagrebu. *Estetička svojstva i njihova izražajnost u glazbi*. Zagreb: Hrvatski studiji, str. 3-34. Preuzeto s: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/hrstud%3A1096> (17.8., 11:30)
- Šulentić Begić, J., Kujak, T. (2017), Slušanje glazbe u nastavi i udžbenicima glazbene kulture u prvim trima razredima osnovne škole. *Tonovi*, 69 (1). Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/880919> (15.8., 10:20)
- Vidulin, S., Martinović, V. (2015), Umjetnička glazba i oblikovanje kulturnoga identiteta učenika. *Školski vjesnik: Časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 64 (4), 573-588. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/153129> (18.8., 14:00)
- Wrigley, W. J. (2005), *School of Curriculum, Teaching and Learning, Improving music performance assessment*. Australia: Griffith University, 15-84, 227-230.